

בס"ד. ש"פ ויקהל, פ' שקלים, מבה"ח אדר"שני, ה'תשכ"ה.

בלתי מוגה

א. הביאור בפירוש רש"י ריש פרשתנו, "ויקהל משה", "למחרת יום הכיפורים כשירד מן ההר, והוא לשון הפעיל, שאינו אוסף אנשים בידים, אלא הן נאספים על פי דיבורו, ותרגומו ואכניש":

לכאורה יש מקום לומר שהי' מיד ברדתו מן ההר, ביוהכ"פ עצמו, הן מצד הסברא דזריזין מקדימין, והן מצד לשון הכתוב "ויקהל", לשון הפעיל (ולא ויאסוף, לשון פעל), כיון שע"י רדתו מההר עם הלוחות גרם שבנ"י יתאספו מעצמם (ולכל היותר — שכאשר "ויראו מגשת אליו" אזי "ויקרא אליהם משה")¹.

ולכן מחדש רש"י ש"ויקהל משה" — שמשמעותו שמשה הקהיל אותם (ולא שנאספו מעצמם) — הי' "למחרת יום הכיפורים", ואעפ"כ "הוא לשון הפעיל (כיון) שאינו אוסף אנשים בידים, אלא הן נאספים על פי דיבורו", ומוסיף להביא רא"י שהוא לשון הפעיל, ולא לשון פעל (דלכאורה, כיון שהכתוב מדגיש שנעשה ע"י משה, הרי מוטב לפרש שהוא לשון פעל) — "ותרגומו ואכניש" (ולא "וכנש").

והטעם שמשה המתין עם הציווי ע"ד עשיית המשכן עד למחרת יוהכ"פ — כי, ברדתו מההר ביוהכ"פ היו בני" במעמד ומצב של מסירה ונתינה מוחלטת לענין התורה, ולא הי' נתינת מקום לענין נוסף; ורק למחרת יוהכ"פ דיבר עמהם אודות ענין המעשה.

וההוראה², שלמרות גודל מעלת העבודה דעשיית המשכן, צ"ל גם לימוד התורה³ מתוך מסירה ונתינה, אלא שאי אפשר לצאת י"ח בלימוד

(1) תשא לד, ל-לא.

(2) גם בנוגע לזמן שאין ביהמ"ק קיים — שהרי ישנו המשכן שבנפש האדם, שעז"נ (תרומה כה, ח) "ושכנתי בתוכם", "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד" (ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. ועוד), וכפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו במאמר ההילולא (סה"מ תש"י ע' 119 ואילך), שהעבודה היא לעשות קרשים

למשכן, היינו, להפוך את שקר העולם להיות קרש למשכן, ועי"ז נעשה ענין של "קשר" עם הקב"ה, שזוהו גם תוכן הענין ד"עצי שטים עומדים" (שמהם נעשו קרשי המשכן), בדוגמת "עמוד" שמחבר ומקשר את העולם עם אלקות.

(3) וכמארז"ל (אבות פ"ב מ"ה) "לא עם הארץ חסיד".

התורה בלבד⁴, ולאח"ז צריך להיות גם ענין המעשה⁵, לעשות דירה לו ית"ב — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ו ע' 210 ואילך.

*

ב. ויש להוסיף בהאמור לעיל שברדת משה מהר סיני ביוהכ"פ עסקו בני"י רק בלימוד התורה, ורק למחרת יוהכ"פ דיבר עמהם משה אודות עשיית המשכן:

נתבאר בהתוועדות שלפנ"ז מ"ש⁸ "וראו בני ישראל את פני משה כי קרן עור פני משה" בפסוק בפני עצמו, ולא בפסוק⁹ "ודיבר אל בני ישראל את אשר יצווה" — שבשעה שמשה דיבר אל בני"י ללמדם ציווי הקב"ה, היו בני"י שקועים לגמרי בשמיעת הדברים, מתוך ביטול בתכלית, ובלשון חז"ל¹⁰: "שפתותיו נוטפות מר", ובשעת מעשה לא היו שייכים לדבר נוסף, גם לא לראיית פני משה (כענין בפ"ע).

כלומר: בני"י ראו אמנם את פני משה בשעה שדיבר עמהם, וכמ"ש¹¹ "והיו עיניך רואות את מוריק", אבל, בראי' זו ראו רק שזהו "מוריק" — מקור התורה; ורק לאחרי גמר הדיבור, אזי "וראו בני ישראל את פני משה" (ואז הבחינו) "כי קרן עור פני משה", משא"כ בשעת הלימוד, הנה "קירון עור פניו" הי' בבחינת "שרגא בטיהרא"¹² לגבי הענין ד"מוריק". ועד"ז בנדו"ד, שברדת משה מהר סיני ביוהכ"פ היו בני"י שקועים לגמרי בענין התורה כשלעצמו, ולא היו שייכים לענין אחר, אפילו לענין ד"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"¹³.

ותיררה מזה — שבענין התורה גופא הי' מודגש אצלם בעיקר

6) ואף שמדובר אודות ב' סוגי עבודה, ששייכים, לכאורה, לשני סוגי בני אדם (ש"אין דיעותיהם שוות), יושבי-אוהל ובעלי-עסק — הנה משה רבינו, רועה ישראל, הוא המחבר ביניהם כו'.

7) שיחת ש"פ תשא ס"כ (לעיל ע' 296).

8) ס"פ תשא (לד, לה).

9) שם, לד.

10) שבת ל, ב. וש"נ.

11) ישע"ל, ל, כ.

12) ל' חז"ל — שם סג, א. וש"נ.

13) קידושין מ, ב. וש"נ.

4) וכמארז"ל (שבת יו"ד, א) "זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד", והרי תפלה ענינה בירור והעלאת העולם, כמו ענין המשכן והמקדש (דאקרי משכן), שלכן צריכה להיות התפלה כנגד המקדש, שנאמר (דברי הימים ב ו, לח) "והתפללו אליך דרך ארצם גו' והעיר גו' ולבית גו'" (שו"ע אדה"ז או"ח רסצ"ד. וש"נ).

5) וכמודגש גם בב' הפרשיות דק"ש, שבפרשה ראשונה מודגש בעיקר ענין לימוד התורה, ובפרשה השני' מודגש בעיקר ענין קיום המצוות (ראה אוה"ת ואתחנן ע' רלח ואילך. סה"מ תרנ"ח ע' קעח. ועוד).

העילוי ד"אנא נפשי כתבית יהבית" (ובפרט בלוחות שניות שהיו באופן ד"כפלים לתושי" (15), ולא כ"כ לימוד פרטי הדינים כו', שהיו בהעלם, וע"ד מ"ש בירושלמי¹⁶ בנוגע ללוחות שעליהם נאמר¹⁷ "מזה ומזה הם כתובים", שבלוחות היו כלולים כל עניני התורה, עד לדקדוק קל כו' — שאין זה בגלוי אלא בהעלם. ועד"ז בנוגע למש"נ ברדת משה מהר סיני "ויצום את כל אשר דיבר ה' אתו בהר סיני" (18) — הנה אף שפשוטו של מקרא קאי על כל משך הזמן שלאח"ז, כמ"ש רש"י¹⁹ ש"לשון הוה הוא כל הענין הזה", י"ל שבזה מרומז שכל הציוויים שבתורה שנאמרו במשך כל הזמן שלאח"ז היו כבר אז "בלשון הוה", אלא שענין זה הי' בהעלם. ורק למחרת יוהכ"פ — "ויקהל משה גו' ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם".

ג. ויש להוסיף ולבאר החילוק בין "ויקהל משה", "לשון הפעיל", למ"ש במגילת אסתר²⁰ "לך כנוט את כל היהודים", לשון פעל, ולא "הכנס", לשון הפעל:

בפרשתנו מדובר אודות הציווי ע"ד עשיית המשכן ע"י פעולת כל בני ישראל שהתנדבו להביא תרומה — "כל נדיב לבו יביאה גו"²¹, שזהו ענין שהי' צריך להיעשות ע"י כאו"א מישראל, וכמו מצוה שבגופו, ולא הי' יכול להיות באופן שמשה יעשה זאת עבורם; פעולת משה היתה רק ההתעוררות ונתינת כח כו', אבל הפעולה עצמה הוצרכה להיות ע"י בני ישראל, ולכן נאמרה פעולת משה בלשון הפעיל — "ויקהל משה".

[ויש להוסיף ולהמתיק אריכות לשון רש"י "שאינו אוסף אנשים בידים, אלא הן נאספים על פי דיבורו" — דאף שמדובר אודות ענין של מעשה, עשיית המשכן, ולא אודות ענין של דיבור (כמו לימוד התורה, שעז"נ "חיים הם כו' למוציאיהם בפה"²²), הנה העיקר בזה היא פעולתם של בני ישראל ואילו פעולת משה לעורר את בני ישראל לא היתה ע"י מעשה — "שאינו אוסף אנשים בידים", אלא ע"י דיבור — "הן נאספים על פי דיבורו"].

משא"כ במגילת אסתר — מדובר אודות התכנסותם של בני ישראל בשביל הצום: "וצומו עלי שלשת ימים"²⁰, שביניהם הי' גם ט"ו בניסן, ואיתא במדרש²³ שמרדכי "שלח לה, והרי בהם יום ראשון של פסח,

14) שבת קה, א (לגירסת הע"י).

15) איוב יא, ו. וראה שמור"ר רפמ"ו.

16) שקלים פ"ו סה"א.

17) תשא לב, טו.

18) שם לד, לב.

19) שם, לא.

20) ד, טז.

21) פרשתנו לה, ה.

22) עירובין נד, רע"א.

23) אסתר"ר ספ"ח.

אמרה לו, זקן שבישראל, למה הוא פסח כו" (כלומר: אם תתקיים גזירת המן, הלא אין פסח כלל), ומבואר במפרשים²⁴ מה שכינתה אותו כאן בשם "זקן שבישראל" (אף שמדובר אודות ענין המובן גם לילד קטן). שנתכוונה לומר שאפילו אם אסור להתענות בשביל זה ביו"ט, הלא אתה "זקן שבישראל", ובידך לעשות דבר שאינו מן הדין בתור הוראת שעה. והנה, ענין שנעשה ע"פ הוראת ב"ד, אינו מתייחס אל העושים, אלא לב"ד שהורו לעשות כן, שלכן, "אם שגגו ב"ד... ושגגו העם בהוראתו ועשו העם והם סומכין על הוראתו ואח"כ נודע לב"ד שטעו, הרי ב"ד חייבין להביא קרבן חטאת על שגגתן בהוראה, ואע"פ שלא עשו הן בעצמן מעשה, שאין משגיחין על עשיית ב"ד כלל בין עשו בין לא עשו, אלא על הוראתן בלבד, ושאר העם פטורין מן הקרבן, ואע"פ שהם העושים, מפני שתלו בב"ד"²⁵. ומזה מובן גם בנוגע להצום בט"ו ניסן, שאף שכל בני צמו, מ"מ, מתייחס הדבר למרדכי, כיון שהצום הי' ע"פ הוראתו.

ולכן נאמר "לך כנוס את כל היהודים", בלשון פעל (ולא בלשון הפעיל, כמו "ויקהל משה", שהוא רק מעורר את בני"ע על פעולה שלהם), כיון שגם הפעולה שלהם מתייחסת אליו.

* * *

ד. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ויקהל משה גו'.

* * *

ה. בנוגע לספר "לקוטי תורה" עם הוספות שיצא לאור זה עתה — הנה רצוני הי' שההדפסה תיגמר לפני זמן רב, אבל לפועל, מצד סיבות שונות, נסתיימה הדפסת הלקו"ת בערב יום הש"ק זה, פרשת ויקהל, שבפרשה זו מסתיימים הדרושים שבתורה אור, ואילו הדרושים דפרשת פקודי — שמתחילים לקרוא בתפלת מנחה, בזמן ד"רעוא דרעוין" — הם בלקוטי תורה (כנ"ל במאמר²⁶). ועל של עתה באתי:

כיון ש"את הכל עשה יפה בעתו"²⁷ (שזהו"ע שנאמר בנוגע לתורה²⁸) — הרי זה דבר נכון וישר, ומציע אני, שכל אחד ואחד ילמד בכל שבוע את כל הדרושים שבלקו"ת השייכים לפרשת השבוע²⁹,

27 קהלת ג, יא. וראה גם תו"מ חל"ה ע' 218. וש"נ.
28 ראה קה"ר עה"פ (פ"ג, יא [ב]).
29 ראה גם תו"מ ח"ד ס"ע 238. וש"נ.

24 תורה תמימה לאסתר שם.
25 רמב"ם הל' שגגות רפ"ב.
26 פ"ה (לעיל ע' 301 ואילך).

— ומה טוב, שבמשך יום הש"ק זה ילמדו את הדרושים דפרשת בשלח שבהתחלת הלקו"ת (לפני הדרושים דפרשת פקודי), שלכן יש לסיימם לפני התחלת לימוד דרושי פרשת פקודי —

ובאופן שיסיימו את כל הדרושים של פרשת השבוע במשך שבועת ימי השבוע, ולא באופן ד"לווה ופורע"³⁰, היינו, שפרשה שיש בה ריבוי דרושים, ידחה חלק מהם לשבוע שלאח"ז (ויצטרך לסמוך על היצה"ר שמסתמא יהי" בעל תשובה"... ויתן לו להשלים הלימוד שהחסיר).

ובנוגע לדרושים על שיר השירים³¹ — יחלקו אותם על כל ימי השנה, ובפרט בשבתות וימים טובים, כך, שעד פרשת ברכה יסיימו את לימוד הלקו"ת כולו, כולל גם דרושי שיר השירים.

ו. ויש להוסיף בזה:

שנה זו היא שנת העיבור, ולכן צריך להיות בה "שטורעם" מיוחד ("מ'דאָרף נעמען דעם יאָר מיט אַ שטורעם"), ומה טוב שה"שטורעם" יהי' בלימוד התורה, ובפרט בפנימיות התורה — ע"י לימוד הלקו"ת באופן האמור.

וכאשר יסיימו את לימוד כל הלקו"ת עד לפרשת ברכה, אזי תומשך שנה טובה ומבורכת — לא רק בנוגע לשנה שלאח"ז, אלא גם בנוגע לשנה הקודמת (שנה זו).

ובהקדמה — שהחידוש של תורת החסידות הוא שלימוד התורה יהי' באופן של תשובה:

קודם התגלות החסידות ידעו שלימוד התורה צריך להיות לשמה, אבל לא ידעו מענין התשובה שבתורה, ובכלל היו סבורים שתלמידי חכמים אינם זקוקים לענין התשובה. אבל תורת החסידות גילתה שגם אצל תלמידי חכמים, ואפילו צדיקים, צ"ל ענין התשובה, וכמאמר³² משיח אתא לאתבא צדיקייא בתיובתא (ועי"ז דוקא נעשה אצלם הענין ד"הסנה איננו אוכל"³³), וכמו"כ בנוגע ללימוד התורה, שאע"פ שענינו המשכה מלמעלה למטה, נוגע בזה גם ענין התשובה, העלאה מלמטה למעלה.

ומצינו ענין זה גם בנגלה: איתא בגמרא³⁴ מאמר אבא בנימין "על

(32) ראה זח"ג קג, ב. לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ב. ובכ"מ.

(33) שמות ג, ב. וראה סה"ש תש"ב ע' 46 ואילך.

(34) ברכות ה, ב.

(30) ראה גם מכתב י"א ניסן; ימי הגאולה י"ב-י"ג תמוז שנה זו (אג"ק חכ"ג ס"ע שסו; ריש ע' תכד).

(31) ראה גם תו"מ ח"ג ע' 175, ובהערה 25 שם.

תפלתי שתהא סמוכה למטתי", ומבואר בפירושו רש"י, שגם ללמוד לא רצה קודם התפלה, והיינו לפי "שמעלת העסק בתורה שאחר התפלה הוא גבוה יותר מתורה שקודם התפלה כו"³⁵. והיינו, שאע"פ שתפלה ענינה העלאה מלמטה למעלה, הרי זה פועל גם בתורה. וכך הוא גם בנוגע לתשובה.

אבל, אע"פ שמצינו זאת גם בנגלה — הי' הדבר בהעלם, ותורת החסידות גילתה ופירשה שצ"ל תנועת התשובה גם בתורה, אפילו בלימוד נגלה דתורה, ועאכו"כ בלימוד פנימיות התורה.

והרי ענין התשובה פועל גם למפרע, ולא רק באופן שהענין הבלתי-רצוי נעקר, אלא יתירה מזה — ש"זדונות נעשו לו כזכויות"³⁶, שעי"ז ניתוסף עליו לגבי המעמד ומצב שהי' קודם החטא.

ומזה מובן, שכאשר יסיימו את כל הלקו"ת עד פרשת ברכה, אזי תומשך ברכה והצלחה גם על השנה שעברה (כדוגמת ענין התשובה — שזהו החידוש של תורת החסידות — שפועל גם למפרע), בכל המצטרף לכאו"א, בבני חיי ומזוני רויחי, בגשמיות וברוחניות.

ז. ולא לדרשה קאטינא, אלא בנוגע לפועל — לקבוע לימוד הלקו"ת דפרשת השבוע בכל שבוע ע"י כאו"א.

ולהעיר, שעיקר החיוב בזה הוא על אלו שהם מכן עשרים שנה ומעלה, וכמבואר בלקו"ת³⁷ השלימות דבן עשרים שנה, אבל אעפ"כ, מהנכון שיעשו זאת גם אלו שלפני גיל עשרים שנה, וכל המקדים הרי זה משובח. וע"ד שמצינו בנוגע לנדבת המשכן, שגם הטף השתתפו בזה³⁸. ובפרט ע"פ מ"ש בזהר³⁹ שבדרא דמשיחא הנה גם טף ילמדו וידעו פנימיות התורה.

ומובן, שכל האמור הוא בנוגע לכולם, את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה⁴⁰, ובודאי שכל מי ששומע אודות ענין זה, יעביר את הדברים למכיריו, ולאחרי הבדלה⁴¹ — גם באופנים שאי אפשר לעשותם בשבת, ובאופן ד"אני המתחיל"⁴², היינו, שיחליט ללמוד בעצמו, ואז יוכל לפעול גם על אחרים, כך, שיתרבו הלומדים, ויפוצו מעינותיך חוצה, ועד שיציפו את העולם ("פארפלייצן די וועלט") בלימוד החסידות.

(35) לקו"ת ברכה צו, ב. (41) לאחרי הבדלה הורה כ"ק אדמו"ר

(36) יומא פו, ב. שליט"א למסור — עבור ה"חזרה" — "אז

(37) במדבר, ב, רע"א. מ'מינט עס ערנסט... ויש אפשרות ("ס'איז

(38) אבות דר"נ רפי"א. רעכט") שבהתוועדות הבאה, או ב"חידות",

(39) ח"א קיח, א. ישאל היכן אוחזים...

(40) ע"פ לשון הכתוב — נציבים כט, יד. (42) ל' חז"ל — נתחומא וארא טו. ועוד.

וכיון שעתה נדפס הלקו"ת מחדש, יהי' הספר מצוי לכל, — (כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בבת-שחוק): ואדבר עם "שר האוצר" שלי⁴³ שימכרו את הספרים במחיר נמוך מעלות ההדפסה, כדי שיהי' בהישג יד לכל —

כך, שאין הדבר תלוי אלא ברצון, וגם הרצון ישנו אצל כל אחד מישראל, אלא שצריכים לגלותו מן ההעלם אל הגילוי.

ח. ונסיים בגודל מעלת הדרושים שבלקו"ת:

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר⁴⁴ (בשם רבותינו נשיאינו שלפנ"ז שמילא את מקומם), שהמאמרים שנדפסו בלקוטי תורה, בחר אותם הצמח-צדק מתוך אלפיים מאמרים.

ולכאורה: מהו הדיוק במספר אלפיים מאמרים, לא יותר ולא פחות? ויובן ע"פ מאמר רו"ל⁴⁵ "אלפיים שנה קדמה תורה לברייתו של עולם", וידוע המבואר בזה בדרושי חסידות⁴⁶, דלכאורה, קודם בריאת העולם לא הי' ענין הזמן, וא"כ, איך שייך לומר "אלפיים שנה"? — אך הענין הוא ש"אלפיים שנה" היינו ב' אלפים מדריגות, שנקראים בשם "שנה", מלשון שינוי, לפי שכל מדריגה היא שונה מזולתה.

וזהו תוכן הענין שהמאמרים שבלקו"ת בחר הצ"צ מתוך אלפיים מאמרים — שבמאמרים שבלקו"ת נקבעו ונכללו ב' אלפים מדריגות (אלפיים שנה) שבכללות פנימיות התורה.

ואע"פ שבגלוי רואים בכל דרוש רק תוכן ענינו של דרוש זה, יש להאמין ולסמוך על הצ"צ, שבלקו"ת ישנו בפנימיות ובהעלם כללות כל הדרושים שבפנימיות התורה (וע"ד מ"ש בירושלמי⁴⁷ שבלוחות היו כתובים כל דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים, אע"פ שבגלוי ראו רק תר"ך אותיות).

ומזה מובן, שכאשר יסיימו את כל הדרושים שבלקו"ת, שבהם כלולים כל הענינים של פנימיות התורה, אזי תקויים הבטחת מלכא משיחא שכאשר י"פוצו מעינותיך חוצה" אזי "אתי מר"⁴⁸, בקרוב ממש.

* * *

43) הרה"ח ר' חיים מרדכי איזיק חדקוב — מנהל ה"מרכז לעניני חינוך" (המו"ל).
 44) "היום יום" יד אדר א, פורים קטן.
 45) ראה גם תו"מ חכ"ז ע' 432.
 46) בתחלתה.
 47) תשי"א (תו"מ ח"ג ע' 133 ואילך). וש"נ.
 48) אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו.
 49) ובכ"מ.
 45) מדרש תהלים ז, ד. ויק"ר פי"ט

ט. הביאור בפירוש רש"י סוף פרשתנו, "לעומת קלעי החצר", "כמדת קלעי החצר" — דלכאורה תיבות אלו מיותרות, ולכן מפרש רש"י, שהכתוב מבאר הטעם שקומת מסך שער החצר היתה חמש אמות (ולא יותר), כיון שהמסך הוצרך להיות "כמדת קלעי החצר", חלק מהם. ונמצא, שלשיטת רש"י ענין ה"דלת" (שבמקומו הי' "מסך שער החצר") הוא סגירה (ולא פתיחה, חלק מפתח החצר), ובהתאם לכך היא שיטתו בש"ס, שגם פתח בלי דלת חייב במזוזה. ובפנימיות הענינים, בנוגע ל"דלת", ספירת המלכות — שבעולם העשי', עולם הפשט, נרגשת בעיקר פעולת ההעלם והסתימה. ומ"מ נאמר רק "לעומת קלעי החצר" (ולא "כמדת"), שאין זה ממש כמו הקלעים שענינם הפסק והעלם תמידי, כי התורה נותנת כח לפעול ענין של פתיחה וגילוי — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ז ע' 443 ואילך.

